

tekstova, pri čemu valja misliti na dvoje:

- a) na tekstovni dio — da talentirani umjetnici riječi namaknu liturgiji što sadržajnije i nadahnutije tekstove,
- b) glazbeni dio — da glazbeni stvaraoci zaodjenu kvalitetne tekstove odgovarajućim napjevima, koji će u isti mah poštovati i umjetničke i jezične i narodne liturgijske zahtjeve.
U uvjerenju da je za to već krajnje vrijeme i nu-

žda, konkretno se predlaže BKJ da za prvi početak stavi NL komisiji na raspolaganje 1.000.000 st. dinara radi promicanja i realiziranja gornjega. Institut za crkvenu glazbu i Centar KS spremni su da u obostranom dogovoru pokrenu inicijativu takvoga stvaralaštva.

Iz spomenute svote NL Komisija bi nagrađivala književnike i glazbenike kojih radove prihvati stručni ocjenjivački odbor.

Priradio I. ŠPRALJA

HUBERT PETTAN

Stogodišnjica praižvedbe prve Zajčeve hrvatske opere

(nastavak)

Savjetuje djeci »iz stricije pljevu posijati puni vjere, a narav poslušat će našeg našeg duha smiere.« Slijedi pjevni dio: Tako j' Bog upiso u vječnoj svojoj knjizi, Niknuti će dobra miso i pljevu miso će oživit... jer dobra miso mora dobrim rodit plodom.

Čim misao se sgora

S ljudskom misli složi

Čim ljudski duh jest duh i boži!

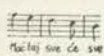
Čuje se zbor vojnika i Miloj savjetuje Mislavu u kloniti se.

Prizor 5 (Str. 177—192) Finale I^o. Dolazak vojaka (Allegro, E, 2/4). Početni motiv (4 mjere isto), slijede

uzletu u gudačima (daljnje 4 mjere), a tada postepeno počinju Veljan i zbor

uz pratnju i uzlete. Traže vodu puka Mislava

Prijete smrću svakom:

Svakom smrt, blagod' gazi kneževa čad svakom smrt blagod' naću prvi-zi-ri vlasti smrt, postado napredak, pje!

Oni su vični krv lijevat

ne brini se za sav jad, žeđ i glad puka, dok ih knez hrani i dok je tu britki mač. Ritam većinom

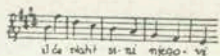
i

Prizor 6 (Str. 193—231). U partituri nije označen prizor nego samo četverospjev sa zborom i ponovo »finale prvi«, dok je u libretu označen novi prizor.

Allegro furioso, E 2/4

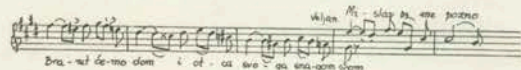
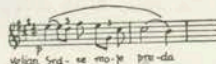
Veljan pita je li Mislav njihov otac, on koji je stekao slavlje nad Avarima. Braća potvrđuju.

Veljan pita dalje, je li on ima na desnoj ruci znak od teških rana koje mu je zadao kanov sin. Braća odgovaraju na gornji napjev: Za taj čin, viteški, ne smije od sada da strada! Četveropjev i zbor građen je iz sljedeća dva kontrastna dijela:

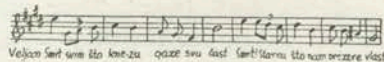
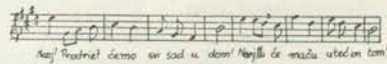

Braća tvrde da Mislava nema ovdje, da je za njih pošao u smrt, no Veljan ne vjeruje, misli da se skriva u kući. Boji se da ga Mislav ne vidi

Braća kane oca braniti, a Veljan — iz straha — jer Mislav zna da je on Avar, vidi spas u svome maču. Razrađeni ensemble s manjim epizodama (Zbor: Tko huli nas; Veljan za sebe — C dur — Strepi jer Mislav zna da je Veljan ubio hrvatskoga kneževića i da je avarskoga roda; opet isti zbor (E dur): Mislav mora pasti jer je pobuno puk.

Allegro con fuoco, E, 2/4: Veljan i zbor spremaju se prodrijeti u kuću i umoriti starca, a braća su spremna hrabro braniti oca.

Braća prihvaćaju: Hajd! Bran'mo otca/mili naš/dcm (na gornji napjev). Opet kao gore (Smrt! Smrt! Svim što knezu...), Veljan i zbor. Slijedi svršetak iz prijašnjeg prizora »Bij, Pij, vični smo popjevat« pod kraj uz novi tekst: Sav taj dom, starcu tom, hajdmo satrt, njemu smrt!« Istodobno uz taj odlomak iz prijašnjeg prizora braća pjevaju: »Krv, krv mi smo vični lievat, mora l' puk

proljevat, Bij, pij, to je strašan bruk!« Slijede još 2 strane orkestralnog završetka čina.

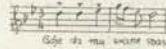
(Izmjene tintom u L. 27a provedene su u L. 27c, no izmjene olovkom u instrumentaciji u L. 27a -- (vjerojatno zbog mogućnosti izvedbe -nisu provedene u L. 27c U L. 27c ima i nekoliko vi=de).

II čin (Str. 1—257). Orkestralni uvod označen kao predčin (Andantino, g.³/₈). Ugodajni značaj. Nakon 3 mjere violina, temu donose cl. i vcelli uz figure u viol. 1 i 2, mjestimice kbas pizz. Prido-laze fl. i ob. U 16. mjeri tema u fl., ob. cl. i vc, držani tonovi rogovi, fg. i kbas, ispisan tremolo (u) viol. 1, 2 i vle.

Izgleda da je taj uvod (str. 1—10) naknadno dodan jer sam počinje natpis Drugi čin, Prizor I-vi, Romanca Rusane, a koso napisno preko sredi-ne str. 11 je precrtano: Dobra djeca od Ivana pl. Zaytza te napisano Mislav /Opera u tri čina/ text /po narodnoj priči/od/F. Markovića /glazba/od /Ivana pl. Zaytza. (Ispravljeno u: Zajca).

Prizor 1 (Str. 11—26 Romanca Rusane, g, ⁵/₄) Allegretto. Nakon 4 mjer uvoda, Andantino ³/₈ (6 mjera, podsjeća na Trubadura), iol. 1 i 2 u oktavama. Slijedi Larghetto i početak Rusanine romance. Recitativni dio: Ah! Krasni narod moj, 5 mjera), mjestimice uz viol 1), koje se opetuju.

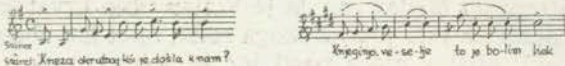
Slijedi raspjevani Andante

uz vc. oktavu dublje, viol. 1 akordička figuracija, mjestimice još koji instrumentalni solo. Srednji dio građen je iz gornje teme s opetovanjem i gradacijom, a zadnji dio romance iz teme koju su u predčinu donijeli cl. i vc. Sada je najprije — uz tremolo violina i držane tonove vle i kbasa donose fl., ob. unisono i cl. u donjoj oktavi, a u drugoj mjeri počinje Rusana (uz vcella oktavu dublje)

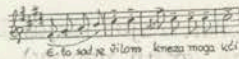
Prizor 2 (Str. 27—33). Dolazak Liškov (Entrée od Liško). Kratak prizor, Allegretto brillante, E, ²/₄. Nakon orkestralnog uvoda (drva: picc, ob, cl) isto tematsko gradivo pjeva Liško.

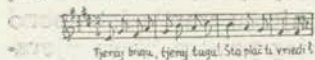
Prizor 3 (Str. 34—54). Zajednički pojav Rusane, Liška i zbora (S. I dječji zbor, S. II, A., T. i B). Allegretto brillante, E, ²/₄. Rusana im daje hranu, zbor zahvaljuje

(Usporedi Moć sudbine!), Liško se uz temu iz prijašnjeg prizora čudi jagmi. Zbor zahvaljuje, no kad Liško uz drugi dio melodije svog napjeva iz

prijašnjeg prizora

spomene da je Rusana kneževa kći, zbor se zgrane (nakon kratkog Allegra, ²/₄): To je kneza kći! Allegro maestoso sostenuto, G, mjera C

(uz cl., rog 1 i 2, fg., vc. i kbas). Spretno postav-

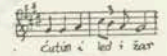
ljeno, šteta da nije opširnije razrađeno. Pokazuje smisao za dramatiku. Zbor od nje neće ništa, ali i krivac mora poginuti (Allegro con fuoco e vivo), zlotvor mora past. Slijedi 20 mjera orkestra.

Prizor 4 (str. 55—84) Dvopjev (Rusana i Liško) i četveropjev Rusane, Miloja, Spjehote i Dragoša. Moderato, G, mjera C. Liško kudi njihovu nehar-nost. Na Rusanin mig odlazi (Moderato poco sos-tenuto) uz motivičko gradivo iz II prizora. U krat-kom recitativu (Allegro) Rusana se tuži: Svud na-zlobna čud, nigdje ljubavi (Adagio).

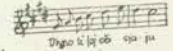
Iz kuće dolazi Miloj (Andantino poco, ¹/₄). Vc. donosi dolce temu iz Rusanine romance

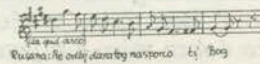
a i Rusana nije ravnodušna: »Svjetlost je mira na licu tom«, te ne istu temu, sad u E

Iz toga gradiva razvija se naizmjenični dvopjev, slijedi novo melodijsko gradivo

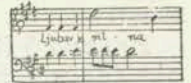

fl. oktavu više, u oktavi s cl., vc. rastavljena akor-dična pratnja pizz., viol. 2 i vle držani sazvući.

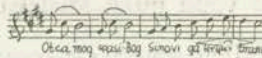
On odbija, sretan je. Kad mu ona spomene da narod strada od bijede, Miloj na istu temu odvr-ća. Za svjetvu /imam što, u —/ rodit žitom će to. Uz temu vcella iz romance Miloj uzvraća, da je ljubav silna i da će uspjeh dati obilna ploda na

očev blagoslov. Na upit Rusane

a na zgražanje braće, on

joj ne može slagati. Rusana je očarana, a Miloj joj na već poznatu temu odvrća

a zatim jedan ton više: »a nje-gov /blagoslov/ iz ništa će namać/ hrane« te na gornju melodiju »Ne odbij dara« dolazi daljnji tekst »u ljubavi je moć, u dan pretvorit noć!«

Rusana na već poznatu temu iz romance obeća-je njenu i braći pomoć, jer je kneževa kći. Dru-gi brać je začuđen, a treći se boji kazne. Miloj raspjevano (Moderato sostenuto, B, mjera C) na temu iz I čina (tamo tekst: Dušom sja mi, vidi str. 6): Krasna dievo, sjaj mi, sjaj. Braća ga šutkaju da ne bi otac stradao. Ista tema javlja se zatim u C duru, D duru i konačno Largo u E duru (6 mjera, ista tema na tekst »Zora zori žiću mom«, dvopjev Rusane i Miloja unisono 4 mjere, s razli-kom u 5. i 6. mjeri, a u oktavi ostala dvojica bra-će »Koji bies ludi žge mu grudi, on ne želi otca izdana«.

Prizor 5 (str. 85—127). Finale I slike, sedmero-pjev (Rusana-Zdenka, Veljan-Liško, Miloj-Spjeho-ta-Dragoš). Allegro con fuoco, E, mjera C. Veljan

traži knjeginju. Miloj je razočaran da je Rusana

knjeginja.

Nakon prve mjere ostale petorice (s raznim tekstom u 4 dionice — dvojica braće imaju isti tekst), Rusana prihvaća istu melodiju uz novi tekest: »Hude li sam /sreće! / Tek mi niče /cvijeće, mraz ga hara (ljuti!) Ah zaboravit«.

Veljan predbacuje Rusani da ga izbjegava, prezire, hladna je prema njemu, ta zar joj nije vjerenik. I Zdenka je opominje, no Rusana odvrća Veljanu da ju je njemu obećao njen otac, ali da on zna, da ga ona ne može ljubiti.

Zdenka i Veljan: Ljubavnik joj je seljanin! Liško misli, da joj je Miloj ljubovnik, Miloj jadicuje da je jadni sin seljaka, a braća se čude da je Veljan vjerenik knjeginjin (5 mjera). Rusana se jada, a Liško na svoj napjev iz prijašnje slike smatra da nije nepogoda ljubiti tog seljaka, dok Veljana smatra opakom dušom, pa bio i vojvoda.

Veljan, pobjedonosno i srdito »Doć će otac moj, doć će zemlji toj, strašan sudni dan, kervav osvetan«. Svi ostali: Taj se grozi!

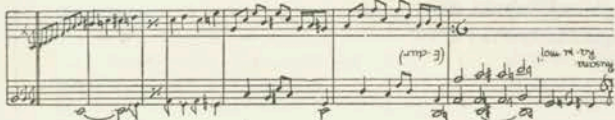
Veljan: Poć ću ja k Avarom. Viol. I i II počinj u unisono s motivom

s postepenim uzletima uz tremolo ostalih gudača te cl., rog i tambour. Liško: Protiv kneza puk se već buni, lukav Liško zavaditi kani narod hrvatski. Slijedi ensemble:

Rusana i Miloj (+viol. I, vla, fl.) tema s početka 5. prizora (v. str. 13).

Zdenka, Veljan i Liško (+ob., cl.) unisono svoju temu: Kakvu tajnu ova (ovaj) krije?

Spjehota i Dragoš (uz tbe i vc) III tema: Taj ram prieti! Slijedi prijelaz

na Larghetto, E, $\frac{3}{4}$, veliki efektni finale uz sav orkestr, Rusana i trojica braće: Bože ti, čuvaj dom, a Zdenka, Veljan i Liško: Doć će sgodan čas, čut će knez moj glas!

Druga slika. Prizor 6 (str. 128—145). Veliki zbor Avara, (muški zbor). Allegro grandioso con fuoco, E, isprva $\frac{12}{8}$ ispravljeno tintom u C), zato). Uz uobičajeni sastav orkestra piccolo i flauta. Tambour, Gran Cassa e Piatti. Poslije 14 njera orkestra isto gradivo uz zbor: »Kvar! Kvar! Traže gavrani stervi i žedaju kervi! Sav svijet je naš i njihov plien!« Daljnji dio započinje polovica zbora unisono

U 8. mjeri Tutti preuzimaju temu Nećemo sijat. (15 mjera). Na toj strani partiture (141) kod nastupa Tutti uz kvinte u vc. (tremolo) Zajc je označio malo slovo a) i na dnu strane uz a) napisao: Mich hält kein Band, mich fesselt keine Schranke

Frei schwing' ich mich durch alle Räume fort ecc Schiller A kod dionice vcella: (Die Quintten wenn auch /verboten, die Freiheit des Gedanke /Bricht jede Schranke! / So hatt es der grosse Schiller gemeint. Ivan pl. Zajc. (U L. 27d te opaske nema).

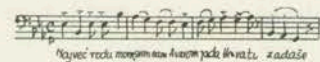
Allegro poco sostenuto, Tempo I. Razrješene su sve 4 povisilice dosadašnjeg E dura, mjera C. Zbor pita kana kakve su mu na srcu rane da se s njima ne veseli ni ne pije. Batum odgovora (Assai sostenuto, quasi Adagio) na istu temu s kojom su prije započeli basi s glasom h, zatim tenori s d

i konačno Batum se glasom fis

(uz vlu, vc. i kbas — držani glasovi).

Taj dio svršava

Ovaj zadnji E plavom olovkom izmijenjen u G — u L. 27d ostao E. Šest mjera dalje dolazi čak nota D, izmijenjena u L. 27b u F.

Illegro Moderato Sostenuto assai, Es, mjera C. (Usporedi početak teme arije s uvodnim recitativom). Valjda je i njegov sin u Hrvatskoj zarobljen i mora mu u pomoć. Zbor: Nek Hrvate sve, mać naš zatare!

Prizor 7 (str. 146—196) Batum, zbor i Veljan. Allegro con fuoco. Već poznata tema (v. str. 9 i

14).

s uzletima. Netko dolazi, zbor misli neki vitez hrvatski, no Batum prepoznaje svog sina. Otac mu srdito prigovara što traži u tim udaljenim krajevima, a za nj ne mari. Veljan (Allegro moderato Sostenuto, G, mjera C, jednostavno) se ispričava; bio je kod dušamana, ali ne kao rob. Znajući da Batum želi uništiti Hrvate, Veljan se prikazao kao da je njihova roda, omililo je knezu i postao vojvodom. Kneza im je omrazio, bune se, te je sad hora da udari na nesložan narod. Batum se divi toj sreći (početna tema njegove arije, sad u G, 6 mjera), prihvaća Veljan (prve 2 mjere, u B) uz tekst: Kad se kolj sam, lahak poso nam! Veljan savjetuje ocu da vojska pođe s njim i neka sakrivena čeka na hrvatskoj međi; on će se vratiti knezu i dati Avarima znak da provale. Batum: Krv mi ognjevitim biesom se talasa. Zbor prihvaća (Pomposo, Es). Batum: Nećemo sijat tema kao u početku zbora, s upadima zbora. Isto tematsko gradivo s nekim promjenama u melodijskom toku. Zbor prihvaća s tom melodijskom varijantom, prošireno. Nešto Batum, nešto Veljan uz zbor (... naš je sav sviet... Sve plien je nam i gavranom!).

Treća slika. Prizor 8 (Str. 198—228). U L. 27b označeno druga slika (druga tintom precrano), prizor 6 (olovkom ispravljeno u 8). U L. 27d i u libretu točno označeno (Treća slika, Prizor 8. Četverospjev. Miloj, Spjehota, Mislav i Dragoš. Moderato sostenuto assai, B, mjera C.

(nastavak slijedi)